

IL TROVATORE – ROMANTISM ȘI PASIUNE PURĂ

Opera Brașov a programat, recent, o nouă reprezentație a operei „Il Trovatore” de Giuseppe Verdi, unul dintre cele mai reprezentative titluri din repertoriul instituției brașovene, care a fost montat aici în cadrul celei de-a XI-a ediții a Festivalului Internațional de Operă, Operetă și Balet din 2013.

„Trubadurul”, cea de-a doua operă din trilogia verdiană („Rigoletto”, „Il Trovatore”, „La Traviata”), numită și „trilogia populară”, continuă să impresioneze publicul din marile săli de operă ale lumii și astăzi, la fel ca în trecerea celor 165 de ani de la premieră – 19 ianuarie 1853, Teatrul Apollo din Roma. Lucrarea lui Giuseppe Verdi are la bază piesa de teatru „El trovador”, publicată în 1836, scrisă de Antonio García Gutiérrez. „Trubadurul” verdian este, prin excelență, o operă romantică ce înfățișează o poveste, cu o intrigă complicată din perioada Evului Mediu.

Elementele ce o definesc ca atare sunt, în primul rând, subiectul, apoi sunt răsturnările de situații, povestirile cu strigoi, elementul nocturn extrem de prezent în imaginea scenică, eroul avântat, fantezmele, obsesiile, exotismul unei comunități nomade.

Specifică partiturii îi este, pe de o parte, linia vocală de mare inspirație, remarcată în special în ariile celor patru personaje principale foarte puternice, dar și momentele de mare forță ale corului; din punct de vedere muzical, în orchestrație, încep să se simtă accentele viguroase ce vor caracteriza operele din ultima perioadă de creație a lui Verdi.

Distribuția spectacolului din seara de 21 aprilie 2018, cel la care ne referim în cele ce urmează, i-a avut ca protagoniști pe tenorul Cristian Bălășescu (invitat de la Opera Națională Română Timișoara) – Manrico, soprana Cristina Radu – Leonora, baritonul Adrian Mărcan – Conte de Luna, mezzosoprana Asineta Răducan – Azucena, bas-baritonul Marian Rește – Ferrando, soprana Maria Petcu-Catrina – Ines și tenorul Claudiu Bugnar – Ruiz.

Cele patru roluri principale ale operei (Leonora, Manrico, Conte de Luna și Azucena) sunt foarte dificile atât ca partitură vocală – ambitusul lor este foarte extins, iar scriitura, de o virtuozitate remarcabilă în țesături de coloratură sau de linie, în legato amplu, – cât și ca interpretare,

Verdi dându-le fiecăruia în parte o pondere foarte mare în economia operei. E ideal ca distribuția să fie omogenă ca valoare, să existe un echilibru între muzică și dramă, în timp ce protagoniștii trebuie să transmită emoții intense cu fiecare frază. Enrico Caruso afirma că a face „Il Trovatore” este ușor, „dați-mi cei mai buni patru cântăreți de operă din lume și o voi face”, referindu-se la Leonora, Manrico, Conte de Luna și Azucena.

Leonora, doamnă de companie la curtea prințesei de Aragon, are un rol de o mare dificultate vocală, datorită coloraturii dramatice prezente în arii și duete. Personaj delicat, în același timp, trebuie să dea dovadă de o mare forță interpretativă pentru că, pe parcursul operei, Leonora trece de la extaz la durere extremă, ajungând până la sacrificiu. Cristina Radu face, dincolo de apariția elegantă și distinsă, o Leonora credibilă, expresivă, dispunând de o forță interpretativă impresionantă și făcând dovada, totodată, a unei bune asimilări tehnice a rolului dedicat de Verdi, ca și în cazul Violettei Valery (din opera „La Traviata”); este o soprană „completă”, ce stăpânește cu ușurință registrul de coloratură și pe cel dramatic.

Manrico – Trubadurul, ofițer al prințului Urgel, presupusul fiu al Azucenei, este un personaj deopotrivă romantic și eroic. El trece cu ușurință de la frumoasele serenade pe care le interpretează cu vocea și la lăută, la lupte cu spada. Din punct de vedere vocal, este evident faptul că Verdi a dorit să sublinieze aceste treceri ale lui Manrico – de la fermecătoarea interpretare a serenadelor la viguroa-

sele îndemnuri adresate armatei pe care o conduce, cum este aria din actul III, „Di quella pira”. Tenorul Cristian Bălășescu îndeplinește cu succes toate aceste provocări și aduce în fața spectatorilor un Manrico cu o voce armonioasă, demonstrând faptul că abordează muzica lui Verdi cu maturitate și credibilitate scenică.

Contele de Luna, tânăr nobil aragonez, este caracterizat printr-o dragoste pasională dublată de ambiție, o excesivă gelozie și un orgoliu nemăsurat, pe care și-l exprimă atât față de Leonora, cât și față de rivalul său, Manrico. Soarta îl pedepsește pentru vanitatea sa, în final omorându-și, fără să știe, propriul frate. Caracterul Contelui impune o energie și o vitalitate deosebite, o eleganță și, în același timp, o duritate provenită din viața aspră a luptătorului medieval. Adrian Mărcan își impresionează auditoriul printr-o voce sigură și impetuoasă în partitura Contelui de Luna, o interpretare convingătoare, purtând marca unui artist versatil și experimentat.

Azucena, o țigancă, este un personaj tipic romantic care trăiește o dramă profundă – omorârea dintr-o gravă eroare a propriului copil – această întâmplare obsedând-o în întreaga sa existență. Pe parcursul operei, Azucena, această eroină misterioasă, aduce în imaginea spectatorului, cu maximă durere, grava ei greșală. Este un personaj special, în care vocalitatea trebuie îmbinată cu o forță dramatică aparte pentru a reda puternicul sentiment matern și filial. Ea este mama lui Manrico, dar și fiica mamei ei, arsă pe rug. Fascinat de complexitatea acestui personaj, măcinat de sentimente contradictorii puternice, care conduc în final intriga către deznodământul ei tragic, Verdi a vrut să denumească opera „Azucena”, astfel înțelegând importanța acestui rol covârșitor. Asineta Răducan strălucește în acest rol, reușind să moduleze cu măiestrie culorile și forța vocii sale într-un rol de compoziție cu un puternic impact emoțional.

Ferrando, căpitan în trupele Contelui de Luna, este personajul care povestește – de la istorisirea lui, încărcată de mister, se lansează intriga completă a operei. Fără aceasta, întreaga desfășurare dramatică nu ar fi căpătat forța necesară până la tristul deznodământ. Este interpretat de Marian Rește. Alte două personaje: Ines (interpretat de Maria Petcu-

Catrina), dama de companie a Leonorei, și Ruiz (Claudiu Bugnar), soldat din armata lui Manrico, întregesc acțiunea operei.

Actuala montare de la Opera Brașov, clasică, dar folosind mijloace moderne cum ar fi proiecțiile video și efectele speciale, accentuează atmosfera romantică a subiectului, combinând teatrul cu filmul, simbolica imaginilor subliniind, pe de o parte, obsesia Azucenei în omorârea propriului fiu, iar pe de altă parte, elementul nocturn, specific romantismului. S-a insistat asupra scenelor de luptă prezente pe tot parcursul desfășurării acțiunii, relevându-se astfel masculinitatea, forța și curajul într-o lume în care războiul era principalul scop al existenței.

Scenografia subliniază prin cele două planuri monumentalitate partiturii muzicale. Cu multă ingeniozitate, sunt realizate locuri de acțiune total diferite: incintă de castel, mănăstire, închisoare, peisaj montan, tabără de luptă. În ceea ce privește costumele, este evidentă dorința scenografei Rodica Garștea de a sublinia diferența dintre cele două tabere de luptă (cea a Contelui de Luna și cea a lui Manrico) atât din punct de vedere coloristic, cât și în grija pentru materialele folosite.

În interpretarea dirijorului Traian Ichim (cel care a deținut bagheta și la premiera din 2013) și a Orchestrei Operei Brașov se face simțită înțelegerea partiturii și dorința de a realiza contrastele pe care le-a voit compozitorul.

Rolul Corului, pregătit de Leonard Boga, este deosebit de important și ofertant – scenele în care acesta este inclus sunt realizate foarte expresiv, remarcându-se momentele din „tabloul Azucenei”, corurile de luptă și, în mod cu totul original, se remarcă prezența corului în Aria Leonorei, „Miserere”. Se distinge mișcarea scenică, semnată de Nermina Damian, pentru vivacitatea momentelor în sine și îl vom menționa, de asemenea, pe instructorul de lupte, Bogdan Bălășcău, care și-a adus o contribuție însemnată în realizarea acestei montări.

Alături de „Il Trovatore”, vă invităm și la celelalte capodopere verdiene, incluse în repertoriul Operei Brașov: „La Traviata”, „Rigoletto”, „Bal mascat”, „Falstaff”!

Fotografii de Andrei Paul

